

S tega stališča popolnoma odobravam to metodo, ki mora slej ali prej prodreti tudi v šolski pouk. Ker je spis namenjen v prvi vrsti preprostemu ljudstvu, se podaja snov v obliki zgodovinskih slik in povesti. To je torej prikrojeno določenemu pedagoškemu namenu. Toda veliko enotnejša in preglednejša bi bila snov, če bi bila obdelana brez tega posebnega namena, dasi seveda poljudno. Podajala naj bi se vzporedno politična in kulturna zgodovina v najširšem pomenu besede, nekako tako, kakor postopa glede kulturne zgodovine dr. F. M. Mayer v svoji „Geschichte Österreichs mit besonderer Rücksicht auf das Kulturleben“.

Prvi zvezek Grudnove zgodovine sega do 12. stoletja in ima 15 poglavij: Naša domovina v prazgodovinski in rimski dobi; prihod in naselitev Slovencev; kralj Samo; boji s Furlani; iz življenja naših pradedov; krščanski blagovestniki iz Solnograda in Akvileje; Franki in Slovenci; sveta Ciril in Metod; madjarski navali; Velika Karantanija in njene obmejne pokrajine; kako so Nemci prišli v deželo; blažena Hema, grofica krška; gradovi; samostani; cerkvene razmere in versko življenje.

V stvarnem oziru omenjam, da je slovansko-slovenski pravek obdelan v zmislu stare šole, ki je Slovanstvo idealizovala (glej: Naši Zapiski, 1910, str. 313–316). Versko-cerkvene razmere se opisujejo obširno na škodo drugim panogam. Ako je bilo prostora za omenjanje pobožnih pripovedek, bi bilo umestno, da bi se bile obravnavale primerno tudi druge stroke. Tako pogrešam n. pr. pregledne gospodarske in socialne zgodovine, ki bi nas zlasti zanimala, ker bi izvedeli ne samo, kako je živelo plemstvo in duhovščina, marveč tudi, kako je živel slovenski kmet-tlačan. Morebiti namerja pisatelj to pozneje.

Grudnova knjiga se bere gladko in prijetno; dvomim pa, da bi bili jezikoslovci zadovoljni s pravopisom krajepisnih imen, kakor „julijske alpe“, „gospodsvetsko polje“ itd. Spisu je pridejanih kakih 50 slik, tretjina iz cerkvene zgodovine.

Dr. Lončar.

Dr. Leopold Poljanec: Prirodopis živalstva za višje razrede srednjih šol. Celovec 1910. Družba sv. Mohorja. V. 8°. 256 str. — Knjiga obsega poleg kratkega uvoda dva dela, namreč somatologijo (50 strani) in prirodopis živalstva (200 strani). Na koncu knjige se nahaja obsežno kazalo in zemljevid o zemljepisni razširjenosti živali.

Vsebina ustreza popolnoma predpisom in potrebam prirodopisnega pouka v šestem razredu srednjih šol. V opisovanje posameznih delov človeškega telesa vpleta spisatelj podatke o njih fiziologiji in zdravstvu, pri morfološko-anatomskem opisovanju posameznih živalskih skupin in posameznih živali pa se ozira na njih postanek, starost, biologijo, koristnost in škodljivost. — Vse delo sloni na strogi znanstveni podlagi. Spisatelj je vpošteval vse novejšje znanstvene rezultate na prirodopisnem polju. Zaradi tega moramo Poljančev prirodopis živalstva prištevati med najboljše prirodopisne šolske knjige; ker je knjiga bogato opremljena z dobrimi slikami, ne zaostaja tudi v tem pogledu za sodobnimi nemškimi učnimi knjigami. Podobe in slike so vseskozi pravilno in umetno izvršene in zaslužijo posebno pohvalo. — Terminologija je dosledno slovenska s pridejanimi nemškimi, semintja tudi znanstvenimi izrazi. Želeti bi bilo, da se privzamejo pri drugi izdaji v kazalo tudi nemški in znanstveni termini, ker bi se s tem porabnost knjige izdatno povečala. — Jezik je klen, jedrnat in vsled tega marsikako mesto težko umljivo.

Knjiga bode prav dobro služila svojemu namenu; vredna pa je vsega priporočila tudi onim izobražencem, ki se zanimajo za prirodopisno vedo. Našli bodo

v njej pregledno zbranih mnogo podatkov, ki so sicer raztreseni po raznih strokovnih knjigah in listih. — Cena 5 K 60 h je — dasi razumljiva — za šolsko knjigo previsoka.

Dr. St. Beuk.

Balt. Baebler: Kemija in mineralogija za IV. razred realk in za sorodne šole. Katoliška bukvarna v Ljubljani. 1910. V.8°. 160 str. Cena nevez. knj. K 2:50, vez. K 3.— Knjiga je namenjena v prvi vrsti realkam. Porazdelitev učne snovi se namreč strinja popolnoma z zahtevami novega učnega načrta za realke. V uvodu obnavlja pisatelj učencem znane osnovne pojme iz fizike ter razlaga nekaj novih, ki so potrebni za umevanje kemiških pojavov in poizkusov. Pričenši z atmosferskim zrakom preide avtor po lahkoumljivih poizkusih ali dejstvih, ki so znana iz vsakdanjega življenja, na druge rudnine in kemiške pojave. — V celem delu velja pisatelju vrhovno načelo, po indukciji prehajati od enostavnega do težjega, zapletenega, da nam razjasni s strogo logičnim razmišljanjem nova, neznana polja v kemiji. — V knjigi se obravnavajo najvažnejše in najpogostnejše prvine in njih spojine. V prvem delu (anorganska kemija) se seznanimo z zrakom, vodo in njenimi sestavinami, s kameno soljo in halogeni, z žveplom in sulfati, z ogljikom in karbonati, z dušikom in nitrati, s fosforjem, arzenom in njih spojinami, z borom, s silicijem ter spojinami, z rudami, dragimi kovinami, z manganom in kromom; v drugem delu pa se nam opisujejo ogljikove spojine, in sicer najprej metanovi derivati, potem cijanske spojine, benzolovi derivati, etrska olja in smole ter beljakovine.

Na koncu knjige se nahaja tabela vseh znanih prvin s kemiškimi znaki in atomskimi težami, za njo pa 21 strani obsegajoče, jako skrbno sestavljeno slovensko-nemško stvarno kazalo, ki je posebne vrednosti za učenca, kadar doma ponavlja v šoli predelano učno tvarino. Za samostojno duševno delo učencev je v knjigi več vprašanj in nalog, kar je s pedagoškega stališča le odobravati.

Dikcija je lahka, jezik lep in čist ter lahko umljiv; termini so po večini znanstveni. — Poizkusi so skoraj vsi enostavni, lahki in se dajo izvršiti brez posebno kompliciranih aparatov. Zato bi knjiga služila prav dobro tudi vsem onim, ki se hočejo seznaniti s kemijsko vedo, posebej tudi ljudskošolskim učiteljem, ki najdejo v njej mnogo porabnega za svoj pouk. — Oprema knjige zasluži vse priznanje. Slike (76) so lepe in jasne, tisk je čeden, papir dober, zunanja oblika prav lična.

Dr. St. Beuk.

Černič Mirko: Telesni naš postanek, razvoj in konec. Poljudna znanstvena razprava s slikami. Gorica 1910. Založil pisatelj (Hrušica na Gorenjskem). V. 8°. 80 str. Cena K 1:60, po pošti K 1:80.

Svoja predavanja v tržaškem „Narodnem domu“ in v ljubljanski „Akademiji“ je pisatelj podal širšemu občinstvu v posebni knjižici, da mu razgrne najvažnejše pojave na zemlji: postanek in konec življenja. Da se ta snov, ki je po vsebini bogata, poda občinstvu v lepi, umljivi obliki, da se to razprede, ono skrajša ali vsaj obleče v fin povoj, za to je treba imeti takta in dosti izkušnje — kar pa pogrešamo pri mladem pisatelju. Mladina, ki bo povečini segala po knjižici, bo našla v njej kaj drugega, kar je nameraval pisatelj. Večina slik v prvi polovici razprave je z ozirom na njen poljudni značaj odveč, zadostovalo bi samo par lepih skic. Jezik je mestoma okoren in nefin. Priznati pa moram, da si je pisatelj izbral težko snov, ki je zahtevala mnogo truda.

Dr. J. Demšar.

Higijena na kmetih. Po dra. Ernesta Feltgena knjigi „Landhygiene“ priredil M. Č. (Ljudska knjižnica, zv. III.—IV.; izdaja Vek. Spindler v Celju). Krško 1910. 8°. 103 str. Cena K 1:20, po pošti K 1:30.